

УДК 339.97

МОДЕРНІЗАЦІЯ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ**Куриляк В.Є., д.е.н.***E-mail: ternopil2000@yahoo.com**Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль*

Досліджуються проблеми окреслення підходів до визначення образу і місії України у новому світовому економічному порядку, що формується. Методологічною посилкою є віднесення України до локальних цивілізацій відтіненого характеру, яка довгий час існувала в рамках інших цивілізацій і, не зважаючи на це, зберегла свою національну ідентичність. Показано, що в українському менталітеті домінує індивідуалізм, який притаманний тільки для західної цивілізації на відміну від євразійців, конфуціанців і мусульман, які відносяться до колективістських культур. Логічна конструкція пропозицій полягає у необхідності формування в Україні такого ділового клімату, який забезпечить прискорення інтеграційних процесів у євроатлантичному напрямку. При цьому має бути розроблена наздоганяюча стратегія з урахуванням досягнень різних цивілізацій. Доводиться, що в Україні є достатньо передумов для входження до клубу найпотужніших економік, що неможливо, проте, без вироблення власної національної моделі розвитку. Розглядаючи місце України як геополітичного центру, показуються її відмінності як від північно-східних, так і від західних сусідів, що обумовлює їх врахування при побудові системи національної й економічної безпеки. Українська модернізація значною мірою знаходиться в залежності від позицій і активності світових геополітичних гравців, насамперед ЄС, США і РФ.

Ключові слова: геополітичний центр, інтеграція, українська модернізація, цивілізація

UDC 339.97

MODERNIZATION OF UKRAINE IN THE FORMATION OF A NEW WORLD ORDER**Kuryliak V.Y., Doctor of Economics***E-mail: ternopil2000@yahoo.com**Ternopil National Economic University
Ternopil*

The problems outlining approaches to defining the image and mission of Ukraine in the new world economic order that is formed have been investigated. Methodological assumptions are referring Ukraine to local civilizations of shaded character as such that has long existed in other civilizations, and regardless of this, has maintained its

national identity. It has been shown that in the Ukrainian mentality dominates individualism that is unique to Western civilization unlike Eurasians, Confucians and Muslims belong to collectivist cultures. Logical design of the proposals is the need to create in Ukraine a business climate that will provide the acceleration of the integration process in the Euro-Atlantic area. It should be designed overtaking strategy based on the achievements of various civilizations. It has been shown that in Ukraine there is a sufficient precondition for joining the club of the most powerful economies, it is impossible, however, without making its own national development model. Considering Ukraine's place as the geopolitical center, it has been shown its differences from both the northeast and the western neighbors, which causes the consideration in the construction of national and economic security. Ukrainian modernization largely is dependent on the position and activity of global geopolitical players, especially the EU, U.S. and Russia.

Key words: Geopolitical Centre, integration, Ukrainian modernization, civilization

Актуальність проблеми. Досліджуючи місце України в системі формування нового світового економічного порядку, доцільно виокремити публікації, які висвітлюють розвиток локальних цивілізацій, які прийнято назвати «відтіненними». Йдеться про такі народи, що довгий час існували в рамках певних культур і, незважаючи на це, зберегли свою національну ідентичність і свою специфіку як *homo economicus*. Вони по-своєму сприймають, оцінюють і приймають рішення у сфері економіки, маючи відповідні реакції у господарській діяльності.

До відтінених культур, певною мірою, можна віднести українську. З цих позицій заслуговує на повернення до наукового обігу публікація відомого французького політика, редактора впливового часопису «La Partie» та близького приятеля Наполеона III. Він подав у 1869 році петицію до французького сенату, що згодом була опублікована під назвою «15-ти мільйонний європейський народ, забутий в історії». Його тодішні оцінки зберігають дотепер свою актуальність: «У Європі існує нарід, забутий істориками – народ Русинів (*la people Ruthene*), 12,5 мільйонів якого перебувають під російським царем і 2,5 – під Австро-Угорською монархією. Нарід цей такий же численний як нарід Еспанії, втричі більший за чехів і рівний за кількістю всім підданам корони св. Стефана. Цей нарід існує, має свою історію, відмінну від історії Польщі і ще більше відмінну від історії Московщини. Він має свої традиції, свою мову, окрему від московської й польської, має виразну індивідуальність, за яку бореться. Історія не повинна забути, що до Петра I той народ, який ми нині називаємо рутенами, звався руським або русинами, і його земля звалася

Руссю і Рутенією, а той народ, який ми нині звемо руським, звався москвичами, а їх землі Московією. В кінці минулого століття всі ми у Франції і Європі добре вміли відрізнати Русь від Московії» [1].

В останні два десятиліття сформувався образ України як самостійної держави. Дослідники відкидають помилкове твердження, яке формувалося у російському науковому і політичному середовищі про єдину ідентичність російського й українського етносів. Найсвіжіші оцінки української революції за кордоном доходять висновку, що «Україна придала Європі сміливості, створила умови не для конфронтації з Москвою, а для виступу у ролі сильного рівноправного партнера. Мало? Pro domo sua: отримавши на цій фазі революції перемогу, українці багато зробили і для Польщі. У момент кризи з'ясувалося, що яку важливу позицію займає Варшава в контексті європейської дипломатії на Сході. Втім, якщо згадати про помаранчеву революцію, так відбувається вдруге» [2]. Одночасно в останніх публікаціях аналізується взаємозв'язок політики РФ відносно України в аспектах світового порядку. Так, міністр іноземних справ і віце-канцлер ФРН у 1998-2005 роках Йошка Фішер у своїй статті «Український промах Європи» в газеті Project Syndicate розвиває розуміння того, що політика Росії має за мету «перегляд стратегічного порядку в Європі, який встановився після закінчення холодної війни» [3].

Аналіз останніх наукових досліджень. «Декларація тисячоліття» ООН започаткувала пошук шляхів і управлінських моделей спрямування цивілізаційних і міжкультурних процесів на вирішення новітніх глобальних викликів. Зокрема, як альтернатива накопиченню капіталу у якості кінцевої мети будь-якої економічної діяльності визначається загальне благо людей. Зросла увага представників економічної науки у вирішенні проблем використання цивілізаційних і міжкультурних факторів для цілей успішного ведення бізнесу, розвитку національних економік та формування нового світового ландшафту здійснення фінансових і торговельних відносин. Суттєві доробки мають праці лауреатів Нобелівської премії з економіки Дж. Акерлофа, І. Ауманна, П. Кругмана, Дж. Стігліца. Широке визнання отримали також дослідження західних економістів В.Д. Гудикунста, Дж.Д. Деніелса, Ф. Котлера, М. Портера, М. Лі. Х. Радеба, Д.А. Рікса, Ф.Р. Рута, Ф. Тромпенаарс, Г. Хофстеде С. Шролл-Махл, та інших.

Разом з тим, в останні роки започатковано і виконано низьку оригінальних розробок українськими науковцями, у яких на фундаментальній основі вирішуються проблеми цивілізаційного і культурного напрямків в аспектах економічного розвитку. Це роботи І.В. Будкіна, В.А. Бураковського, Д.Г. Лук'яненка, Т.В. Орехової, Ю.В. Павленка, Є.Г. Панченка, Ю.М. Пахомова, А.М. Поручника, Є.В. Савельєва, В.В. Сіденка, А.С. Філіпенка, В.І. Чужикова, О.І. Шниркова. Проте, у наявних публікаціях недостатньо уваги приділяється вирішенню проблем, пов'язаних із широким включенням України у багатопланові процеси формування нового світового економічного порядку.

Мета роботи. Зважаючи на актуальність та ступінь наукової розробки проблеми, у статті поставлена мета щодо окреслення підходів до визначення образу і місії України у новому світовому економічному порядку, що формується.

Викладення основного матеріалу дослідження. Публікація в журналі «La Partie» була остання серйозна постановка проблеми включення до системи міжнародних відносин великого народу, який нині нараховує 46 млн. тільки в межах самостійної держави. До останнього часу Україна нерідко ідентифікується як певна частина Росії. Проте, з отриманням реальної самостійності у 1991 році Україні належить ще багато зробити для повернення своєї історичної пам'яті. Не виключено навіть висунення на розгляд світової громадськості обговорення проблеми державної назви, аналогічної тій, що загостила відносини між Грецією і Македонією. Йдеться про повернення у певному варіанті самоназви «Русь» для використання в якості назви держави. Адже, національна пам'ять українців зберігає назву «Русь» як свою. Навіть великі українські міста дають назви «Руська» своїм центральним вулицям.

Не зважаючи на ймовірність різних варіантів економіко-цивілізаційного розвитку, Україна як європейська держава і у майбутньому буде розвиватись на основі західних цінностей. Перш за все, це відбуватиметься завдяки тому, що у країні переважають базові риси західного менталітету. В українському менталітеті домінує індивідуалізм, що притаманний тільки для західної цивілізації на відміну від євразійців, конфуціанців і мусульман, які відносяться до колективістських культур. Індивідуалістський характер західної цивілізації припускає як найвищу цінність індивідуальні інтереси і є основою зведення прав людини до рівня

міждержавних відносин. У фундаментальній праці «Психологія і культура» Д. Мацумото так характеризує індивідуалістичні культури: «Індивідуалістичні культури заохочують розвиток автономних, унікальних і незалежних індивідів. У таких культурах потреби, бажання, прагнення і цілі окремої людини можуть превалювати над груповими або колективними цілями. Колективістські ж культури, навпаки, штовхають людей на те, щоб жертвувати особистими цілями заради загального блага» [4].

Якості індивідуалізму в українському бізнесі набувають подальших позитивних рис, особливо в аспектах посилення орієнтації на особистість. Тим самим відбувається процес зближення з американським і південно-європейським способами здійснення підприємницької діяльності. Хоча одночасно, як зазначає Г. Л. Чайка, «часто українські організації, звертаючись до найкращих зразків світового досвіду та намагаючись їх перейняти, не завжди чітко усвідомлюють, наскільки запозичені методи співзвучні особливостям українського менталітету. Через це далеко не завжди запозичений досвід в Україні дає позитивні результати» [5]. Це свідчить про необхідність розробки таких методів менеджменту, які дають можливість якомога ліпше трансформувати кращий зарубіжний досвід в українське ділове середовище з урахуванням національних особливостей. Подальшого розвитку мають отримати форми економічної свободи, орієнтовані на сприяння повному використанню особистісних якостей працюючих.

Українська ділова культура наближена до американської і північноєвропейської і в багатьох інших напрямках. Більшість українців відзначаються готовністю до зміни і поліпшення навколишнього середовища; їм притаманний високий рівень реалістичності у своїх планах; вони відзначаються працьовитістю у досягненні цілей; українці відповідальні у виконанні взятих зобов'язань і укладених договорів. Отже, Україна як самостійна країна має всі підстави і можливості для створення такого ділового середовища, яке забезпечить прискорення інтеграційних процесів у євроатлантичному напрямку.

Зрозуміло, що Україні належить об'єктивно, без упереджень, без надання необґрунтованих пріоритетів тим чи іншим регіональним і клановим інтересам визначити власну культурно-цивілізаційну базу наздоганяючої стратегії. При цьому не можна виключити того, що не завжди норми, які розділяє більшість, мають увійти до цієї бази. Після цього знайти консенсус у питаннях прийняття її за основу інтеграційних

процесів країни у європейському і світовому просторі. Нарешті, на заключному етапі належить провести нелегку роботу з вибору досягнень інших цивілізацій і їх включення до національної геополітичної та гео економічної стратегії розвитку

Справедливо стверджує А.С. Філіпенко, що «наріжним каменем внутрішньої і зовнішньої політики стають фундаментальні цінності Західної цивілізації: свобода, демократія, повага прав людини і громадянина, ринковий економічний устрій, громадянське суспільство» [6, с. 452]. Економічне і юридичне забезпечення цих цінностей відкриває для України «вікно» в Європу в сенсі широкої і ефективної для нації світової та європейської інтеграції. У практичному аспекті нині перед Україною стають складні завдання. Системно вони визначені метою входження до десятки країн з найпотужнішою економікою світу. Навколо шляхів досягнення цієї цілі нині дискутують як у політичних, так і у наукових колах.

Досягнення мети входження до десятки найбільш розвинутих країн світу відбувається в умовах жорсткої міждержавної конкуренції. Нині на політичній карті є багато країн з амбіційними планами. Одна з них – сусідка України Туреччина, яка протягом останніх років має суттєві досягнення. Зокрема, вона стала членом групи країн «Великої двадцятки», набула значного впливу в регіонах Близького та Середнього Сходу, Центральної Азії, Південного Кавказу та Північної Африки, здійснила реструктуризацію оборонно-промислового комплексу, прискорено розвиває напрямки, пов'язані з космосом, супутниковими, ракетними та інформаційними системами.

Посилання на Туреччину у постановці проблеми входження до «клубу» найпотужніших економік світу не є винятковим випадком. Друга половина ХХ століття має велике різноманіття, так званих, економічних див. Це не тільки стосується переможених у Другій світовій війні країн – Німеччини і Японії. Це нові індустріальні країни, перш за все, чотири країни Південно-Східної Азії (Гонконг, Сінгапур, Тайвань, Південна Корея) та три країни Латинської Америки (Аргентина, Бразилія, Мексика). Їхні результати намагаються повторити велика кількість держав всіх континентів – Китай, Індія, Росія, Малайзія, Індонезія, Філіппіни, Туніс та інші. У зв'язку з цим варто говорити не про богом дану можливість одній країні (у даному випадку, Україні) створити виключно особисте економічне диво, а про

винаходження свого «маршруту» поступового підйому і підкорення економічних вершин.

Світовий досвід свідчить, що для входження до «клубу» найпотужніших економік воістину шляхи непередбачувані. Державний і міжнародний менеджмент успішних країн по-різному вирішував цю проблему. Для Західної Німеччини і Японії після Другої світової війни важливим фактором відродження була різноманітна допомога і підтримка США, які, зі свого боку, переслідували інтерес щодо недопущення поширення соціалізму на євразійському континенті. Сприятливе відношення у геополітичному сенсі з боку великих держав відзначалося і відносно Південної Кореї і Тайваню. Тільки під час фінансової кризи 1998 р. Південна Корея отримала позики в сумі приблизно 70 млрд. дол. Інвестиційні надходження в економіку Тайваню з боку США у 1950-1990 рр. склали понад 24 млрд. дол.

Вивчаючи тенденції, що визначили успіхи нових індустріальних країн, треба акцентувати увагу на внутрішніх чинниках, які державному менеджменту вдалося створити або/і використати. Ось деякі з них: політична стабільність; лояльність до розвинутих капіталістичних країн; політика економії валютних коштів стимулюванням національного виробництва імпортозаміної продукції; масштабні преференції ТНК; направлення величезних капіталовкладень у фізичний і людський капітал; вміле поєднання ринкового механізму та державного регулювання економіки; соціально справедливі методи розподілу, що забезпечили подолання нерівності в доходах.

Україна з огляду на столітні традиції, особливо ті, що мали місце у ХХ столітті, має цілком реальні шанси успішно конкурувати на світовому ринку науково-технічної продукції та послуг. В умовах викликів традиційним науковим державам-лідерам, варто виробити на урядовому рівні стратегію освітньої і науково-технічної конкуренції. Якою вона має бути, можна значною мірою прогнозувати на основі інформації, що стосується новачків серед наукових лідерів.

Зазначимо, що найвищі темпи з точки зору кількості наукових робіт, що публікуються у рецензованих журналах, має Іран, показник таких публікацій вчених якого з 736 у 1996 р. сягнув 13238 у 2008 р. Країна має «Всеосяжний план з науки», згідно якого до 2030 р. передбачається довести зростання витрат на НДДКР до 4% ВВП при показникові 2006 р. 0,59%. Для порівняння Європейський Союз нині інвестує у R&D 1,8%

ВВП. При цьому, Іран, попри напруженість у питаннях ядерних досліджень на міжнародному рівні, не є країною-ізгоєм. Лише в рамках співробітництва із США кількість науково-дослідних робіт зросло з близько 300 до 1600 за останні 12 років. До того ж, Іран та Ізраїль відіграють провідну роль у створенні джерела синхротронного випромінювання, який буде використовуватися дослідниками всього Близького Сходу [7].

З огляду на зовнішні чинники, що впливають на місце України у новому світовому економічному порядку, треба акцентувати увагу на відношенні до геостратегічних діючих осіб і геополітичних центрів. До перших, за визначенням З. Бжезинського, належать країни, «які володіють здатністю і національною волею здійснювати владу чи впливати за межами власних кордонів, аби змінити – до ступеня, коли це не в інтересах Америки, - існуюче геополітичне положення» [8]. З. Бжезинський обґрунтовано вважає, що на євразійському просторі діючими особами є Франція, Німеччина, Росія, Китай та Індія. Оцінюючи місце Великої Британії, Японії і Індонезії, він визнає їхню важливість, проте не відносить до геостратегічних діючих осіб через те, що вони ухиляються від безпосередньої участі у політичних і економічних конфліктах.

Як випливає з визначення З. Бжезинського, Україна не входить до групи країн, які відносяться до геостратегічних діючих осіб. Проте, вона є країною – геополітичним центром. До них відносяться, за визначенням З. Бжезинського, «держави, чиє значення впливає з їхньої сили та мотивації, а швидше з важливості їхнього місця розташування та наслідків їх потенційної уразливості для дій з боку геостратегічних діючих осіб. Найчастіше геополітичні центри є такими завдяки своєму географічному положенню, яке в ряді випадків надає їм особливу роль в плані або контролю доступу до важливих районів, або можливості відмови важливим геополітичним діючим особам в отриманні ресурсів. В інших випадках геополітичний центр може діяти як щит для держави чи навіть регіону, має життєво важливе значення на геополітичній арені. Іноді саме існування геополітичного центру, можна сказати, має дуже серйозні політичні і культурні наслідки для більш активних сусідніх геостратегічних дійових осіб» [8].

Щонайменше, відносно України, не може викликати заперечень твердження З. Бжезинського, що «Україна, Азербайджан, Південна

Корея, Туреччина та Іран, є певною мірою, – у межах своїх більш лімітованих можливостей – також геостратегічними активними країнами» [8]. Проте, історично Україна розвивалася як північна окраїна середземноморської цивілізації. Першими формами державності, що виникли на її території, були міста-поліси із аграрним виробництвом навколо них (переважно зерновим) і експортом товарів на територію перенаселеної Греції. Пізніше суттєвий вплив на розвиток цивілізаційних основ населення території нинішньої України справило існування шляху з варягів у греки (VIII – XIII століття н.е.), що зв'язав руські землі із Візантійською імперією. Саме завдяки цій північно-південній (меридіанній, старогрецькій) вісі, Русь стала першим в Європі місцем апробації державно-політичної культури древньої Греції. Ця вісь принесла в Україну основи духовності і віри, прийняття християнства, поширення писемності.

Іншою лінією цивілізаційного розвитку України з V століття до н.е. була східна піввісь, яку правомірно називають ще скіфською. Вона стала основою великої східно-західної євразійської вісі і несла ідеї та реалії східних деспотій, відрізаючи староукраїнське землеробське населення від джерел культури Середземномор'я до III ст. до н.е. Виникнення на півдні Європи Римської імперії у I ст. н. е. не мало суттєвого впливу на політичні і культурні процеси в Україні.

Відродження східної піввісі, особливо походи Чингиз-хана і Тамерлана, зруйнували меридіанну геополітичну вісь. Цивілізаційний розвиток відбувається по лінії «литовсько-української» вісі, коли майже вся Україна у XIV ст. увійшла до складу Великого Князівства Литовського, а з другої половини XVI (1569 р.) – «польсько-української», тобто вже західної піввісі.

Останні століття характерні багаторазовими змінами геополітичних центрів. Зазначимо геополітичні трикутники із сторонами Польща – Московська держава – Україна, Московська держава (з XVIII ст. – імперія) – Османська імперія – Україна, Османська імперія – Польща (з 1569р. – Річ Посполита) – Україна та інші. У самій Україні до другої половини XVIII століття геополітичними центрами були Запорізька Січ і Гетьманщина, а у XIX-XX століттях – Галичина, в якій були деякі риси парламентаризму і федералізму [9].

Геостратегічним центром євразійського континенту Україна стала з набуттям незалежності у 1991р. Це визначається, насамперед,

географічно завдяки розташуванню країни на великій широтній євразійській геополітичній вісі з полюсами: Західна Європа – Росія. Набуває стратегічного значення меридіанна південно-північна вісь, особливо традиційна Балтійсько-Чорноморська (Балтійсько-Понтійська). Бжезинський так визначає місце України як геостратегічного центру «Україна, новий і важливий простір на євразійській шахівниці, є геополітичним центром, тому що саме її існування, як незалежної держави, допомагає трансформувати Росію. Без України Росія перестане бути євразійською імперією. Без України Росія все ще може боротися за імперський статус, але тоді вона стала б в основному азійською імперською державою і, швидше за все, була б втягнута у виснажливі конфлікти із Середньою Азією, яка піднімає голову і яка, якби таке сталося, була би ображена у зв'язку з втратою недавньої незалежності і отримала б підтримку з боку дружніх їй ісламських держав Півдня» [8].

Зрозуміло, що місце України в системі нового світового порядку як геополітичного центру на євразійському континенті обумовлює необхідність враховувати глобальні інтереси геостратегічних діючих осіб. Йдеться, насамперед, про США як гегемона нового типу, Європейський Союз і Російську Федерацію. Проте, їхні інтереси не повинні обслуговуватися толстовським методом непротивлення злу насильством. Не можна погодитися з Т. Гослінг, який вважає, що Київ повинен ублажати Брюссель, використовуючи гучні фрази «демократія» і «енергетична безпека», намагаючись одночасно вмовити Євросоюз допомогти в оновленні газотранспортної системи в рамках тристороннього партнерства (Україна, ЄС, Росія). Між іншим, укладати з Росією угоди, які не збігаються з інтересами ЄС. Мається на увазі, що занадто значна орієнтованість на Схід призводитиме до того, що тон задаватиме Москва; і зворотна дія можлива за умови більшої прихильності до ЄС [10]. Використання переваг України як геополітичного центру може бути повною мірою реалізовано за умови виробітку власної стратегічної концепції розвитку і побудови всієї системи зовнішніх зв'язків з огляду на корінні національні інтереси. Насамперед, перед українською державою стоїть завдання подолання кризи, з якої вона не може вийти вже упродовж двадцяти років. При цьому, треба виходити з вичерпаності пострадянських ресурсів у технологічно-виробничій і соціальній сферах. Останні функціонують з великими потугами та за

умови застосування діючих і відпрацювання нових форм використання бюджетних коштів. На порядок денний виходить пошук системи і методів перерозподілу ресурсів з направленням їх у галузі з високою доданою вартістю і рівнем заробітної плати.

Зрештою, нова концепція розвитку має підпорядковуватися інтересам забезпечення високого життєвого рівня народу відповідно до європейських стандартів, для чого потрібно орієнтувати розвиток на стійке економічне зростання та високий рівень якості життя. До корінних національних інтересів повинні бути віднесені також забезпечення загальнонаціонального єднання навколо досягання мети економічного піднесення, добробуту і державності, забезпечення соціальної справедливості, адже саме завдяки цьому у минулому слабо і середньо розвинуті країни впевнено увійшли до групи країн з високим рівнем доходів і споживання.

Україна, як один із геополітичних центрів на євразійському просторі, повинна пов'язувати вибір шляхів свого розвитку із цивілізаційними досягненнями і особливостями, що сформувалися на континенті [11, с. 475-476]. Вибір майбутнього шляху в системі формування нового світового економічного порядку для України пов'язаний безпосередньо із подоланням кризи самоідентичності. Цей напрямок фактично визначає сприйняття і прийняття України як держави у світі. Нині в ідентифікації України ще не вдалося уникнути уявлення про неї як частину Росії. Так, у схемі досить авторитетних установ університету Каліфорнії та Лондонського Legatum-Інституту новий світовий порядок складають 19 груп країн, у тому числі виділяється Російська імперія, до якої включені Вірменія, Білорусь, Молдова, Росія та Україна [12]. При цьому, враховується певне домінування неоколоніального типу з боку Росії у економічній, політичній, військово-промисловій, церковній та мовно-культурній сферах.

Зазначені тенденції знаходять виявлення у певному розколі в середині українського суспільства, наявність якого висвітлювалося вище. Носіями цього розколу за дослідженнями професора кафедри політології Університету Південного Іллінойсу С. Шульмана, який спеціалізується на проблемах національної ідентичності, є представники так званих «української етнічної ідентичності» і «східнослов'янської ідентичності». Такий розподіл цивілізаційного характеру позначається на формуванні різного відношення до ринкових реформ і підтримці

останніх. Соціологічні опитування, проведені С. Шульманом в Україні, показали переваги проринкової орієнтації у представників української етнічної ідентичності і антиринкової – східнослов'янської [13].

Роль України у побудові об'єднаної Європи буде визначатися насамперед у транзиті європейських цінностей із Заходу на Схід. На її теренах є достатньо умов для побудови нової діючої моделі міжнародних відносин, що стане реальним прикладом східним країнам, особливо на пострадянському просторі. Цілком справедливо відзначає К. Грищенко, що «Україна, яка втілює в собі східний і західний імпульси європейської цивілізації, може стати таким прикладом. Не виключав би навіть, що таким є одне з її історичних призначень — стати діючим прообразом тієї майбутньої, справді великої і справді єдиної Європи, де Захід і Схід почувалися б із високим рівнем комфорту, як дві частини одного цілого. Користуючись термінологією сьогодення, успішна європейська інтеграція та європеїзація України при дотриманні максимально партнерських, дружніх відносин з Росією — це політичний тест-драйв нових відносин Схід—Захід у Європі» [14].

З огляду на місію України у побудові об'єднаної Європи повинні розглядатися завдання модернізації або реформування її соціально-економічної системи. У більшості економістів і політиків щодо загального напрямку реформ принципів розходжень немає. Йдеться про внутрішні перетворення і зовнішнє позиціонування на основі західних цінностей. Для України реальною на даному етапі є перспектива створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) з Європейським Союзом, яка з часом може розширити свій статус до поглибленої ЗВТ або ЗВТ+. Залежно від результатів функціонування ЗВТ, буде укладена угода про асоціацію, в рамках якої вирішуватимуться проблеми гуманітарного характеру.

Зміст процесу реформування значною мірою залежить від позиції і активності ЄС. Йдеться, у першу чергу, про визначеність у перспективах членства в Європейському Союзі, яка відповідатиме ролі України як ключової ланки в об'єднанні Сходу і Заходу. Україна зможе ефективно реалізувати цю геополітичну функцію лише за умови, що вона не є *terra nullius* (нічийною землею), а є визнаною європейською країною, членом Європейського Союзу. Достатньо точно ця вимога сформульована А. Умляндом: «Російські питання не повинні відтепер поглинати більшу частину уваги західних гравців, які займаються східноєвропейськими

справами. Замість цього ЄС і держави-члени союзу повинні у своїй майбутній східноєвропейській політиці концентруватися на тій країні, яка теж важлива в географічному плані, як і раніше відкрита до західних порад, і є явно і відкрито проєвропейською – на Україні» [15].

Визначення перспектив членства України в ЄС має вирішувати щонайменше три завдання. По-перше, створити інституціональну підтримку для українського уряду у прийнятті рішень з орієнтацією на європейські стандарти і політико-культурні концепції. По-друге, об'єднати зусилля України та ЄС задля здійснення спрямованих на підвищення рівня життя населення внутрішніх структурних реформ з орієнтацією на поглиблення європейської інтеграції в українському напрямку. По-третє, вирішити проблему бізнесу олігархів у напрямку включення його у систему суспільного розподілу для досягнення європейських стандартів якості життя населення та формування сучасної структури економіки.

Висновки. ХХІ століття – це епоха формування нового світового порядку. Україна, місце якої загальноновизнане в якості геополітичного центру, має в основу свого розвитку закласти новітні досягнення світової цивілізації. При цьому треба чітко усвідомлювати, що вона століттями розвивалася в рамках західної цивілізації. Тому модернізація країни повинна здійснюватися при найтіснішій співпраці є Європейським Союзом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Січинський В. Чужинці про Україну. – Авсбург, 1946. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:wWEuz5n-rKoJ:spas.net.ua/files/foreigners%2520about%2520Ukraine.doc+%D1%81%D1%96%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D0%B2.+%D1%87%D1%83%D0%B6%D0%B8%D0%BD%D1%86%D1%96+%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%83&cd=3&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>.
2. H. Szlajfer, K. Wóycicki. Wschodni przełom / Henryk Szlajfer, Kazimierz Wóycicki. - Rzeczpospolita. – 26.02.2014.
3. Украинский промах Европы. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inosmi.ru/world/20140101/216198578.html>.
4. Мацумото Д. Психология и культура. [Електронний ресурс]. / Д. Мацумото – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Mats/17.php.

5. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера / Чайка Г. Л. - К.: Знання, 2005. – 442 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com.ua/15410104/menedzhment/zalezhnist_dilovoyi_kulturi_vid_mentalitetu_narodu].
6. Филипенко А. С. Экономическая глобализация: истоки и результаты / А.С. Филипенко. – Москва: «Экономика», 2010.
7. Cookson C. Emerging world on science fast-track / Clive Cookson. – Financial Times. – 2011. – March 28.
8. Brzezinski Z. The Grand Chessboard. American Primacy and Its Geostrategic Imperatives / Zbigniew Brzezinski. – 1999.
9. Соціально-економічна географія України / Под ред. О. Шаблія. – Львов, - Свіфт. – 1998. – 640 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bookucheba.com/page/geographiya/ist/ist-9--idz-ax246--nf-10.html>].
10. Gosling T. Ukraine's two-faced president. – Business New Europe. – 2011. – February 9.
11. Трансформація процесу транснаціоналізації в умовах зростання невизначеності глобального економічного середовища: монографія / [Ю. В. Макогон та ін.]; під ред. Т.В. Орехової. – Д.: Норд Прес, 2011. – 652 с.
12. Kotkin J. The New World Order / Joel Kotkin. – Newsweek. – 2010. – September 26.
13. Shulman S.). National Identity and Public Support for Political and Economic Reform in Ukraine / Stephen Shulman // Slavic Review. – 2005. – 64(1). – p. 59-87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.jstor.org/stable/3650067
14. Грищенко К. Україна як загальноєвропейський чинник / Костянтин Грищенко // Дзеркало тижня. – 2011. – № 1. – 14 січня.
15. Umland A. Europe's path to Moscow leads through Kiev / Andreas Umland // EUobserver. – 2011. – 24 April.